

Üniversite Öğrencilerinin Tecavüz Mitlerine İlişkin Görüşleri*

University Students' Views on Rape Myths

• BÜŞRA YILMAZ*
• ÜMRAN OSKAY**

• Bu makalenin özeti 17. Ulusal Hemşirelik Öğrencileri Kongresi'nde poster bildirisi olarak sunulmuştur (4-6 Nisan 2019, Çanakkale).

ÖZ

Amaç: Bu araştırma, tecavüz mitlerinin üniversite öğrencileri tarafından kabul düzeyini ve öğrencilerin tecavüze yönelik görüşlerini belirlemek amacıyla yapıldı.

Yöntem: Kesitsel tanımlayıcı tipteki araştırmanın evrenini İstanbul Üniversitesi İşletme ve Veterinerlik fakültelerinde 2017-2018 yılında öğrenim gören tüm öğrenciler, örneklemini ise 15.01.2018–28.03.2018 tarihleri arasında, araştırmaya katılmaya gönüllü, Türkçe iletişim kurabilen, 18 yaş ve üzeri 407 öğrenci oluşturdu. Veri toplama aracı olarak demografik özellikleri içeren kişisel bilgi formu ve Illinois Tecavüz Mitlerini Kabul Ölçeği kullanıldı. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistiksel analizler, Kruskal Wallis testi ve Mann Whitney U testinden yararlanıldı.

Bulgular: Araştırmada Illinois Tecavüz Mitlerini Kabul Ölçeği toplam puanı düşük bulundu. Erkek öğrencilerde ve kırsal bölgede yaşayanlarda tecavüz mitlerini kabul durumu daha yüksekti. Kitle iletişim araçlarının cinsiyet ayrımcılığına özendirdiğine inanan öğrencilerin inanmayanlara göre tecavüz mitlerini daha fazla kabul ettikleri belirlendi. Kadın öğrencilerin erkek öğrencilere göre gece dışarı çıkarken daha fazla koruyucu önlem aldığı saptandı. Araştırmada, kadın öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha fazla kitle iletişim araçlarının cinsiyet ayrımcılığına özendirdiğine inandığını belirttiği belirlendi.

Sonuç: Üniversite öğrencileri arasında düşük oranda da olsa tecavüz mitlerini kabul edenlerin ve cinsiyet ayrımcılığına inananların olması, bu konuda toplumun bilinçlendirilmesinin önemini göstermektedir.

Anahtar kelimeler: Üniversite öğrencileri, tecavüz mitleri, görüş.

ABSTRACT

Aim: This study aimed to determine the level of acceptance of rape myths by university students and the students' views on rape.

Methods: The population of this cross-sectional descriptive study consisted of 408 students aged 18 and older who volunteered to participate in the study between January and March 2018. Data were collected using a personal information form containing demographic characteristics and the Illinois Rape Myths Acceptance Scale. Descriptive statistical analyzes, Kruskal–Wallis test and Mann–Whitney U test were used to evaluate the data.

Results: The total score of the Illinois Rape Myths Acceptance Scale was found to be low in the study. Male students and rural inhabitants were more likely to accept rape myths. It was found that students who believed that mass media encouraged gender discrimination accepted rape myths more than those who did not. It was found that female students took more protective measures when going out at night than male students and that female students believed mass media encouraged gender discrimination more than male students.

Conclusion: The fact that there is a low rate of accepting rape myths among university students and believing in gender discrimination shows the importance of raising public awareness on this issue.

Keywords: University students, myths of rape, view.

* B Yılmaz, Araştırma Görevlisi
İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Florence Nightingale Hemşirelik Fakültesi, İstanbul
Yazışma Adresi / Address for Correspondence:
Büşra Yılmaz, Araştırma Görevlisi
İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Florence Nightingale
Hemşirelik Fakültesi, İzzetpaşa, Abide-i Hürriyet Cad., 34381 Şişli/İstanbul
Tel: 0 212 440 00 00-27036 Faks: 0 212 224 49 90
e-posta: yilmzbr678@gmail.com

** Ümrans Oskay, Prof. Dr., Öğretim Üyesi
İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Florence Nightingale Hemşirelik Fakültesi, İstanbul
e-posta: umransokay@yahoo.com

Tüm dünyadaki kadınları etkileyen önemli ve zararlı bir sosyal sorun olan tecavüz Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından önemle ortadan kaldırılması gereken konular arasında ele alınmaktadır.⁽¹⁾ DSÖ'ye göre tecavüz; kişinin rızası olmaksızın, baskı yaparak ya da rızasının aranmayacağı hâllerde herhangi bir cinsel girişim, hareket ile fiziksel, ruhsal ve sosyal zarar görmesidir.⁽¹⁾ National Sexual Violence Resource Center (Ulusal Cinsel Şiddet Kaynak Merkezi) 2016 yılında yayınladığı raporda beş kadından birinin ilk cinsel ilişkisini zorlama yoluyla yaşadığını, 18 yaşından önce tecavüz deneyimleyenlerin neredeyse 1/3'ünün yetişkinlik döneminde de tecavüze uğradığını belirtmiştir.⁽²⁾ Rape, Abuse & Incest National Network-RAINN (Tecavüz, Suiistimal ve Enest Ulusal Ağı) 2016 yılındaki raporuna göre, tecavüz prevelansı %63 olarak belirlenmiştir.⁽³⁾ Amerika Birleşik Devletleri'nde her altı kadından birinin yaşamı boyunca en az bir kez cinsel saldırıya maruz kaldığı, her yıl 1.000 kadından üçünün partneri tarafından tecavüze uğradığı,⁽⁴⁾ Kuzey Amerika'da, yetişkin kadınlarda yaşam boyu tecavüz yaygınlığının %12-%18 olduğu bildirilmektedir.⁽⁵⁾ Black ve ark.'nın⁽⁶⁾ çalışmasında, Amerika Birleşik Devletleri'nde kadınların %8.3'ünün, erkeklerin %1.4'ünün yaşamlarının bir döneminde tecavüze uğradığını ve her 10 kadından birinin birinci derece yakını tarafından tecavüze uğradığı bildirilmiştir. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) 2013 verilerine göre de tecavüz ve cinsel saldırı olaylarında son beş yılda %30 artış olduğu, yüz binin üzerinde kadının cinsel saldırıya maruz kaldığı ve mağdurların %40'ının korktukları için hiçbir şekilde şikayetçi olmadığı belirlenmiştir.⁽⁷⁾

Bireyin psikolojik açıdan iyi oluş hâlini de etkileyen tecavüz olgusunun bildiri tüm dünyada oldukça az yapılmakta ve rapor edilmektedir. Raporlandırmanın az oluşunda tecavüz suçlarının genellikle aile üyeleri veya tanıdıklar olması etkilidir.⁽⁸⁾ Ayrıca tecavüze uğrayan birey, toplumsal baskı ve damgalanmaktan endişe duyduğundan olayı bildirmekten çekinmektedir.⁽⁸⁾ Bu sebeple, tecavüz mitlerinin kapsamını belirlemek tecavüz mitlerinin kabulünü ve tecavüz olgularını azaltmanın bir yolu olarak önemlidir.⁽⁹⁾ Tecavüz miti, "tecavüz mağdurları ve tecavüz eden kişilere yönelik ön yargılı, basmakalıp ya da yanlış inançlar" anlamına gelir.⁽⁹⁾ "Tecavüz mağdurları sahte gözyaşları döker.", "Sadece kötü kızlar tecavüze uğrar.", "Kadınlar tecavüzü ister." veya "Tecavüzcüler cinselliğe aç veya çıldırılmış kişilerdir." gibi ifadeler yaygın olarak kullanılan tecavüz mitleri arasındadır.⁽⁹⁾ Literatürde tecavüz mitlerinin kabulünün tecavüzün sürdürülmesine yardımcı olduğu ve tecavüzün yasal tanımının (sadece yabancılar tarafından yapıldığında suç olarak görülmesi) eksik kalmasına ve mağdurların suçlanmasına yol açtığı ifade edilmiştir. Kabul edilen tecavüz mitleri, toplumsal zihniyetin de değişmemesine neden olmaktadır.⁽⁸⁾ Tecavüz konusundaki yanlış tutum ve inançlar, tecavüz suçlarını reddetmeye, önemsiz kilmaya, mağdurları suçlamaya ve tecavüz suçlarının davranışlarını haklı çıkmaya yardımcı olmakla birlikte, cinsel şiddete eğilimi artırmaktadır.⁽¹⁰⁾ Toplumun geleceğine yön verecek olan üniversite öğrencilerinin de tecavüze ilişkin görüş ve tutumlarının belirlenmesi, olumsuz tutum ve davranışların

değiştirilmeye çalışılması fizyolojik ve psikososyal yönden sağlıklı bireylerin yetiştirilmesi açısından önemlidir.

Amaç

Bu araştırma, tecavüz mitlerinin üniversite öğrencileri tarafından kabul düzeyinin ve öğrencilerin tecavüze yönelik görüşlerinin belirlenmesi amacıyla yapıldı.

Yöntem

Araştırmanın tipi

Araştırma kesitsel-tanımlayıcı tipte planlandı ve gerçekleştirildi.

Araştırmanın yapıldığı yer ve tarihi

Araştırma İstanbul Üniversitesi İşletme ve Veterinerlik fakültelerinde, Ocak-Nisan 2018 tarihleri arasında gerçekleştirildi.

Araştırmanın evreni ve örnekleme

Kesitsel tanımlayıcı tipteki araştırmanın evrenini 2017-2018 öğretim yılında İstanbul Üniversitesi İşletme ve Veterinerlik fakültelerinde eğitim alan 453 öğrenci oluşturdu. İstanbul Üniversitesi İşletme ve Veterinerlik fakültelerinde öğrenim gören öğrencilerin müfredatında tecavüz ve sağlıkla ilgili derslerin yer alması, kadın erkek öğrenci sayılarının yakın olması ve araştırmacıların örnekleme ulaşımı kolaylığı sebebiyle örneklem belirlenen fakültelerden seçildi. Araştırmada örneklem seçimine gidilmeden evrenin tamamına ulaşılması hedeflendi. Evrenin %90'ına ulaşılarak çalışmaya katılmaya gönüllü olan, Türkçe iletişim kurabilen, 18 yaş ve üzeri 407 öğrenci araştırmanın örneklemini oluşturdu. Veriler araştırmacılar tarafından öğrencilerin toplu hâlde bulunduğu bahçe, kantin ve derslik gibi yerlerde eğitimi aksatmayacak şekilde toplandı. Anketleri cevaplama süresi ortalama 15 dk.'dır. Veriler ortalama dört ayda toplandı.

Veri toplama araçları

Veriler araştırmacılar tarafından literatür doğrultusunda hazırlanan sosyodemografik bilgileri içeren 18 soruluk form ve 17 maddelik Illinois Tecavüz Mitlerini Kabul Ölçeği kullanılarak toplandı.

Katılımcı tanıtım formu

Literatür doğrultusunda araştırmacılar tarafından hazırlanan bu form öğrencilerin sosyodemografik özelliklerini (yaş, cinsiyet, yerleşim birimi gibi) ve tecavüze ilişkin görüşlerini sorgulamayı amaçlayan sorulardan oluşmaktadır.⁽¹¹⁾

Illinois Tecavüz Mitlerini Kabul Ölçeği (İTMKÖ)

On yedi maddeden oluşan ölçek, tecavüz mitlerine ilişkin görüşleri belirlemek amacıyla geliştirilen 7'li likert tipte bir

ölçeğidir. Ölçeğin madde tanımlamaları “1- Kesinlikle katılmıyorum, 2- Kısmen katılıyorum, 3- Biraz katılıyorum, 4- Kararsızım, 5- Biraz katılıyorum, 6- Kısmen katılıyorum, 7- Tamamen katılıyorum” şeklindedir. Ölçekten en az 17, en fazla puan 119 alınabilmekte ve ölçekten alınan puan arttıkça, tecavüz mitlerini kabul düzeyi artmaktadır. Payne ve ark.⁽¹²⁾ tarafından 1999 yılında geliştirilen, Çoklar ve Meşe⁽¹³⁾ tarafından Türkçe geçerlik ve güvenilirliği yapılan ölçeğin Cronbach alfa katsayısı .90 olarak belirlenmiştir. Bu çalışmada ölçeğin Cronbach alfa katsayısı .89 olarak bulunmuştur.

Verilerin toplanması

Veriler, araştırma kriterlerine uyan öğrencilerle belirtilen fakültelerde eğitim-öğretim akışımı engellemeyecek şekilde, öğrencilerin toplu hâlde bulunduğu bahçe, kulüp, kantin ve derslik gibi yerlerde araştırmacılar tarafından toplandı. Öğrencilerden katılımcı tanıtım formu ve İTMKÖ'yü doldurmaları istendi. Soru formlarının yanıtlanması ortalama 10-15 dk. sürdü.

Verilerin değerlendirilmesi

Araştırmada elde edilen bulgular değerlendirilirken IBM SPSS Statistics 22 (IBM SPSS, Türkiye) programı kullanıldı. Değişkenlerin normal dağılıma uygunluğu Shapiro Wilks testi ile değerlendirildi. Araştırma verileri değerlendirilirken tanımlayıcı istatistiksel metotların (ortalama, standart sapma, frekans, yüzde) yanı sıra normal dağılmayan verilerin iki grup arası değerlendirmelerinde Mann Whitney U testi kullanıldı. Normal dağılım göstermeyen verilerin ikiden fazla grup arası değerlendirmelerinde Kruskal Wallis testi, farklılığa neden olan grubun tespitinde ise Mann Whitney U testi kullanıldı. Sonuçlar %95 güven aralığında anlamlılık $p < .05$ düzeyinde değerlendirildi.

Araştırmanın etik ve yasal yönü

Araştırmanın etik izni T.C. İstanbul Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Etik Kurulu'ndan alındı (Tarih: 29.12.2017, No: 152279). Araştırmanın uygulanabilmesi için İstanbul Üniversitesi İşletme ve Veterinerlik fakülteleri dekanlıklarından gerekli kurum izinleri alındı. Örneklemeye dâhil edilen öğrencilerden Bilgilendirilmiş Gönüllü Onam Formu aracılığıyla yazılı onam alındı.

Araştırmanın sınırlılığı

Araştırmanın belli tarih aralığında belirtilen fakültelerde öğrenim gören öğrencilerle yapılmış olması, sonuçların yalnızca bu örneklem için genellenebilir olduğunu göstermektedir. Ayrıca araştırmada, örneklem seçimine gidilmeden belirlenen tarih aralığında fakültelerde öğrenim gören ve araştırmaya katılımda gönüllü öğrencilerle gerçekleştirilmiş olması da sınırlılıklar arasındadır.

Bulgular

Araştırmaya dâhil edilen öğrencilerin %77.1'i 18-22 yaş aralı-

ğında, %53.6'sı ise kadındır. Öğrencilerin %64.6'sı veterinerlik fakültesinde öğrenim görmekte olup, %43.5'i ikinci sınıftadır. Öğrencilerin %61.2'sinin ekonomik durumunun orta seviyede olduğu belirlendi. Yerleşim birimi çoğunlukla kent (%87.5) olup, öğrencilerin %61.7'si ailesiyle yaşamaktadır. Öğrencilerin %60.9'u arkadaşlarıyla vakit geçirmekten hoşlandığını, %69.3'ü

Tablo 1. Katılımcıların Sosyodemografik Özellikleri (n=407)

	n	%
Yaş		
18-22	314	77.1
23-27	86	20.6
≥28	7	2.3
Cinsiyet		
Kadın	218	53.6
Erkek	189	46.4
Fakülte		
Veterinerlik	263	64.6
İşletme	144	35.4
Sınıf		
1. Sınıf	20	4.9
2. Sınıf	177	43.5
3. Sınıf	117	28.7
4. Sınıf	78	17.8
5. Sınıf	15	5.1
Ekonomik durum		
Düşük	37	9.1
Orta	249	61.2
İyi	121	29.7
Yerleşim birimi		
Kırsal	51	12.5
Kentsel	356	87.5
Kimle yaşıyor?		
Aile	251	61.7
Arkadaş	111	27.3
Yalnız	45	11
Kimle vakit geçirmekten hoşlanıyor?		
Aile	149	36.6
Arkadaş	248	60.9
Sevgili	128	31.4
Gece dışarı çıkma		
Evet	282	69.3
Hayır	125	30.7
Gece dışarı çıkarken koruyucu önlem alma		
Evet	99	24.3
Hayır	308	75.7
Kadın erkek eşitliğine inanma		
Evet	305	74.9
Hayır	102	25.1
Kitle iletişim araçlarının cinsiyet ayrımcılığına özendirildiğine inanma		
Evet	304	74.7
Hayır	103	25.3
Kitle iletişim araçlarının tecavüze özendirildiğine inanma		
Evet	230	56.5
Hayır	177	43.5

gece dışarı çıktığını ve %74.9'u gece dışarı çıkarken herhangi bir koruyucu önlem almadığını ifade etti. Öğrencilerin %74.9'u kadın erkek eşitliğine inandığını, %74.7'si kitle iletişim araçlarının cinsiyet ayrımcılığına özendirdiğine inandığını ve %56.5'i kitle iletişim araçlarının tecavüze özendirdiğine inandığını belirtti (Tablo 1).

Tablo 2. Ölçek Toplam Puanın Sosyodemografik Değişkenlerle İlişkisi (n=407)

	$\bar{X} \pm SS$	Test değeri	p
Yaş			
18-20	26.83±12.86	$\chi^2=2.479$.290
21-26	27.96±11.11		
≥27	33.00±19.80		
Sınıf			
1. Sınıf	27.94±11.49	$\chi^2=6.547$.162
2. Sınıf	28.41±13.14		
3. Sınıf	26.42±10.45		
4. Sınıf	30.14±10.86		
5. Sınıf	57.10±8.16		
Cinsiyet			
Kadın	23.33±8.35	Z=-8.706	<.001
Erkek	32.45±13.35		
Fakülte			
Veterinerlik	27.49±11.76	Z=-0.378	.700
İşletme	27.63±12.04		
Ekonomik durum			
Düşük	28.81±12.41	$\chi^2=0.575$	0.750
Orta	27.13±10.99		
İyi	28.01±13.33		
Yerleşim birimi			
Kırsal	33.49±14.91	Z=82.382	.001**
Kentsel	26.69±11.10		
Kimle yaşıyor			
Aile	26.24±9.97	$\chi^2=6.187$.079
Arkadaş	30.72±15.16		
Yalnız	27.41±15.16		
Kadın erkek eşitliğine inanma			
Evet	26.61±10.43	Z=-1.763	.078
Hayır	30.30±14.99		
Kitle iletişim araçlarının cinsiyet ayrımcılığına özendirdiğine inanma			
Evet	26.59±10.90	Z=-2.393	.017*
Hayır	30.05±13.74		
Kitle iletişim araçlarının tecavüze özendirdiğine inanma			
Evet	28.16±12.74	Z=-0.745	.457
Hayır	26.59±10.36		

χ^2 : Kruskal Wallis Test, Z: Mann Whitney U Test *p<.05, **p<.01

Araştırmada Illinois Tecavüz Mitlerini Kabul Ölçeği toplam puanı 27.8±12.1 (min: 17, max: 101) bulundu. Araştırmada tecavüz mitlerini kabul etmede yaş grupları ($\chi^2=2.479$, p>.05) ve sınıf ($\chi^2=6.547$, p>.05) bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunamadı. Ölçeğin cinsiyet açısından tecavüz mitlerini kabul durumu karşılaştırıldığında erkek öğrencilerde tecavüz mitlerini kabul puanı daha yüksekti (U=-8.706, p<.001). İki fakülte arasında tecavüz mitlerini kabul durumu açısından fark yoktu (Z=-0.378, p>.05). Kırsal bölgede yaşayanlarda kentte yaşayanlara göre tecavüz mitlerini kabul durumu daha yüksek bulundu (Z=82.382, p<.01). Öğrencilerin kimle yaşadıklarının tecavüz mitleri kabul durumunu etkilemediği bulundu ($\chi^2=6.187$, p>.05). Kadın erkek eşitliğine inanan ve inanmayan öğrenciler arasında tecavüz mitlerini kabul etme durumu açısından anlamlı fark bulunamadı (Z=-1.763, p>.05). Araştırmada, kitle iletişim araçlarının cinsiyet ayrımcılığına özendirdiğine inanmayan öğrencilerin, inananlara göre tecavüz mitlerini daha fazla kabul ettikleri saptandı (Z=-2.393, p<.05). Kitle iletişim araçlarının tecavüze özendirdiğine inanan ve inanmayan öğrenciler arasında tecavüz mitlerini kabul durumu açısından istatistiksel açıdan anlamlı fark bulunmadı (Z=-0.745, p>.05) (Tablo 2).

Öğrencilerin cinsiyete göre gece dışarı çıkma durumu karşılaştırıldığında erkeklerin kadınlara göre gece daha fazla dışarı çıktığı belirlendi ($\chi^2=26.116$, p<.001). Ayrıca kadın öğrencilerin erkek öğrencilere göre gece dışarı çıkarken daha fazla koruyucu önlem aldığı saptandı ($\chi^2=16.881$, p<.001). Araştırmada, kadın erkek eşitliğine inanma durumu açısından cinsiyetler arasında istatistiksel açıdan anlamlı fark bulunmadı ($\chi^2=0.230$, p>.05). Kadın öğrencilerin erkek öğrencilere göre

Tablo 3. Cinsiyetlere Göre Bazı Değişkenlerin Dağılımı (n=407)

	Cinsiyet				Test değeri	P
	Kadın		Erkek			
	n	%	n	%		
Gece dışarı çıkma						
Evet	99	45.5	137	72.8	$\chi^2=26.116$	<.001
Hayır	119	54.6	52	27.2		
Gece dışarı çıkarken koruyucu önlem alma						
Evet	71	32.5	27	14.3	$\chi^2=16.881$	<.001
Hayır	147	67.5	162	85.7		
Kadın erkek eşitliğine inanma						
Evet	158	72.4	146	77.2		.139
Hayır	60	27.6	43	22.8		
Kitle iletişim araçlarının cinsiyet ayrımcılığına özendirdiğine inanma						
Evet	182	83.4	122	64.5	$\chi^2=19.500$.001*
Hayır	36	16.6	67	35.5		
Kitle iletişim araçlarının tecavüze özendirdiğine inanma						
Evet	128	58.7	100	52.9	$\chi^2=2.374$.305
Hayır	90	41.3	89	47.1		

χ^2 : ki-kare testi. *p<.01

daha fazla kitle iletişim araçlarının cinsiyet ayrımcılığına özendirildiğine inandığını belirttiği belirlendi ($\chi^2=26.116$, $p<.01$). Araştırmada, kitle iletişim araçlarının tecavüze özendirildiğine inanma durumu açısından cinsiyetler arasında anlamlı fak bulunmadı ($\chi^2=2.374$, $p>.05$) (Tablo 3).

Tartışma

Toplumsal yaşantının birçok bölümünde kadına ve erkeğe yüklenen sorumluluklar, erkekler lehine bir ayrımcılığa sebep olarak, çoğu kez kadınların ikinci plana atılıp erkekten daha az değer görmesine neden olmaktadır. Bu eşitsizlik özellikle çalışma/fırsat eşitliği, karar alma, seçme hakkı, sağlık hizmetlerinden yararlanma, iş yerinde eşit ücret, eğitim ve meslek seçiminde daha fazla dikkat çekmektedir.⁽¹⁴⁾ Çelik ve ark.'nın⁽¹⁴⁾ Erzurum'da öğrenim gören üniversite öğrencilerinin cinsiyet eşitliğine ilişkin tutumlarını belirlemek amacıyla yaptıkları çalışmada, erkeklerin %39.1'inin kadınların ise %60.9'unun eşitlikçi cinsiyet tutumlarının yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu çalışmada ise, öğrencilerin %74.9'unun kadın erkek eşitliğine inandığı saptanırken, kadın erkek eşitliğine inanma açısından cinsiyetler arasında fark bulunmamıştır ($p>.05$). Araştırmada, kadın erkek eşitliğine inanan öğrencilerin oranının yüksek olmasında, araştırmanın gelişmiş bir kentte okuyan üniversite öğrencileriyle yapılmış olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Erkekler cinsel şiddeti haklı çıkarmak için, kadınlar ise tecavüz karşısında güçsüzlüklerini inkâr etmek için tecavüz mitlerine inanmaktadır.⁽¹⁵⁾ Literatürde çalışmaların çoğunda erkeklerin kadınlara göre tecavüz mitlerini daha fazla kabul ettiği saptanmıştır.⁽¹⁴⁻¹⁷⁾ Jamshed ve Kamal'in⁽¹¹⁾ Pakistan'daki çalışmalarında, katılımcıların %76.8'inin tecavüz mitlerine inandıkları ve tecavüzün aynı zamanda erkeklerin kadın üzerindeki gücünün bir göstergesi olarak kabul edildiği belirlenmiştir. Walfield⁽¹⁸⁾ tarafından yaş ortalaması 35 olan 1.220 yetişkin bireyle gerçekleştirilen çalışmada ise, tecavüz mitleri kabulü açısından kadın ve erkek katılımcılar arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Bu çalışmada da literatürle uyumlu olarak erkeklerin kadınlara oranla tecavüz mitlerini daha fazla kabul ettikleri saptanmıştır ($p<.001$). Yaş grubu bakımından tecavüz mitlerini kabul durumu karşılaştırıldığında, Walfield⁽¹⁸⁾ tarafından yapılan çalışmada, katılımcıların yaşı ilerledikçe tecavüz mitlerini kabul oranının arttığı belirlenmiştir. Bu araştırmada ise, yaş grupları arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Tecavüz suçlarının genellikle erkekler olması sebebiyle, erkeklerin kadınlara oranla tecavüz mitlerini daha fazla kabul ettikleri düşünülmektedir. Araştırmada tecavüz mitlerini kabul durumunda yaş grupları bakımından fark olmamasında, araştırmanın birbirine oldukça yakın yaş gruplarında olan üniversite öğrencileriyle gerçekleştirilmiş olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

İki fakülte tecavüz mitleri kabulü açısından karşılaştırıldığında, fakülteler arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Hayes ve ark.⁽¹⁵⁾ tarafından yapılan çalışmada da karşılaştırılan iki fakülte arasında tecavüz mitleri kabul puanı açısından anlamlı fark bulunmamıştır. Araştırmalarda farklı fakültelerde öğrenim

gören öğrenciler arasında tecavüz mitlerini kabul durumu açısından fark bulunmamasında, araştırmaların birbirine yakın yaş gruplarıyla yapılmış olmasından ve araştırmaların gerçekleştirildiği fakültelerden herhangi birinde diğerine üstünlük sağlayacak tecavüzü önleme amaçlı bir öğrenim programının olmamasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Illinois Tecavüz Mitlerini Kabul Ölçeği'nden alınabilecek toplam puan 119 iken, bu araştırmada ölçek toplam puanı 27.8 ± 12.1 olarak oldukça düşük bulunmuştur. Bunun araştırmanın gelişmiş bir kentte yapılmış olmasıyla ilgili olduğu, ancak yine de tecavüz mitlerini kabul edenlerin olması sebebiyle toplumun bilinçlendirilmesi gerektiği düşünülmektedir.

Bireyin yaşadığı ya da doğup büyüdüğü coğrafya, tecavüze ve tecavüz mitlerine ilişkin görüş ve tutumlarını etkiler.⁽¹⁹⁾ Barn ve Powers⁽¹⁹⁾ tarafından Hindistan ve İngiltere'deki 693 üniversite öğrencisinin tecavüz mitlerinin kabul durumunun karşılaştırıldığı çalışmada, tecavüz mitlerinin kabulü her iki ülke için de oldukça düşük bulunmuştur. Fakat Hindistan'daki öğrencilerde tecavüz mitlerini kabulü İngiltere'deki öğrencilere göre yüksek saptanmıştır. Jewkes ve ark.'nın⁽²⁰⁾ 10.178 örneklemlerle Asya ve Pasifik'teki Bangladeş, Çin, Kamboçya ve Endonezya gibi dokuz ülkede yaptıkları çalışmada, tecavüz sıklığı açısından ülkeler arasında fark bulunamazken, ülkelerin kendi içinde kırsal ve kentsel yerleşim bölgelerinde kırsal alanlarda tecavüz sıklığı yüksek bulunmuştur. Bu araştırmada da literatürle uyumlu olarak kırsal bölgede yaşayan öğrencilerin tecavüz mitlerini kabul durumu kentte yaşayan öğrencilere göre istatistiksel açıdan anlamlı derecede yüksek belirlenmiştir ($p<.01$). Doğu kültürlerinde, toplumsal cinsiyet ayrımcılığının, erkeğin kadından üstün tutulmasının ve kadının birçok alanda kısıtlanmasından kaynaklı kültürel normların, tecavüz mitlerinin kabulünü artırdığı düşünülmektedir.

Kadına yönelik cinsiyet ayrımcılığı kitle iletişim araçlarının da etkisiyle günden güne artmaktadır.⁽²¹⁾ Medyaya yansıyan tecavüz olaylarında, cümlelerin başına "gece eğlencesinden dönen kadın" veya "alkollü genç kız" gibi ifadelerle yer verilerek, bu kadınların kendilerine yapılan saldırıları kışkırttukları ya da bunu hak ettikleri ima edilmektedir ve bu da cinsiyet ayrımcılığının açıkça göstergesidir.⁽²²⁾ Bu araştırmada da, katılımcıların %74.7'si kitle iletişim araçlarının cinsiyet ayrımcılığını özendirildiğine inandığı belirlenmiştir. Oysa kadın ve erkek cinsiyet grubunun kendine has olumlu ve olumsuz yönleri olmakla beraber, her iki cinsiyetin de toplumsal cinsiyet rollerinden etkilenmesi söz konusudur. Bu sebeple, özellikle bu değişim süreçlerinde kadın ve erkekler toplumsal normlardan gelen sorumluluklar yüklemek yerine, onların cinsiyet özelliklerine uygun rolleri gerçekleştirmelerine imkân tanımak gerekmektedir.⁽²³⁾

Medyada tecavüz mağdurlarına yönelik "alkol kullanmış olma, uygunsuz giyinme, flörtleşme, rızasının olması" gibi ifadelerin yer alması, tecavüzün ciddi bir konu olarak görülmesine engel olabilmektedir.⁽²⁴⁾ Franiuk ve ark.⁽²⁵⁾ tarafından yapılan bir çalışmada, kitle iletişim araçlarının tecavüze ilişkin yanlış inanış ve mitlerin oluşmasına ya da medya takipçilerinin aklındaki

yanlış bilgilerin kalıcılığının artmasına katkıda bulunabileceği belirlenmiştir. Li ve ark.'nın⁽²⁴⁾ çalışmasında, kitle iletişim araçlarının tecavüzü teşvik etme ve mağdurların suçlanması yönünde katkı sağladığı saptanmıştır. Bu çalışmada da katılımcıların %56.5'i kitle iletişim araçlarının tecavüze özendirildiğine inandığını belirtmiştir.

Tecavüze uğrama endişesi kadınların yaşamını derinden etkileyen bir konudur. Özellikle gelişmemiş ve gelişmekte olan toplumlarda kadınlar bu endişe ile birçok önlem alırlar. Fakat kadınların çoğu bu yaptıklarını tecavüze uğrama endişesi ile yaptığının farkında olmayıp, kendilerine küçük yaştan beri öğretilenler yoluyla yapar. Erken yaşlardan verilen “kızım kendine dikkat et”, “açık giyinme”, “dikkat çekme”, “gece dışarı çıkma”, “çıkarsan yediğine içtiğine dikkat et” gibi telkinler bir süre sonra bireylerin sosyal yaşantısına sınırlama getirmektedir.⁽²⁶⁾ Reşitoğlu'nun⁽²⁷⁾ kadınların mağduriyet ve tecavüz suçlarından korunmak amacıyla aldıkları önlemleri belirlemek amacıyla yaptığı çalışmada, kadınların %67'sinin gece dışarı çıkmadığı, %18'inin gece dışarı çıkarken yanlarına bıçak, biber gazı veya sopa gibi araçlar aldığı, %43'ünün gece toplu taşıma araçlarını kullanmaktan kaçındığı, %85'inin belli mekânlardan ya da sokaklardan uzak durduğu belirlenmiştir. Amerika'da yapılan bir çalışmada da, kadınların %47'si, erkeklerin ise %38'i sokakların tek başına yürümek için yeterince güvenli olmadığını ifade ederken, İngiltere'de kadınların %49'u gece vakti tek başına otobüse binerken endişe ettiğini belirtmiştir.⁽²⁸⁾ Türkiye'de yapılan bir çalışmada ise, katılımcıların %16.1'i gece sokakta tek başına yürümekten korktuğunu, %16.7'si ise tek başına olduğu zaman saldırıya uğrayacağı korkusunu duyduğunu dile getirmiştir.⁽²⁹⁾ Bu çalışmada da erkeklerin gece daha fazla dışarı çıkıyor olması ve kadınların gece dışarı çıkarken daha fazla koruyucu alıyor olması tecavüz endişesinin kadınların sosyal yaşamlarını etkilediği görüşünün destekler niteliktedir.

Sonuç

Bu çalışmada, düşük oranda da olsa üniversite öğrencileri arasında tecavüz mitlerini kabul edenlerin ve cinsiyet ayrımcılığına inananların olması, bu konuda toplumun bilinçlendirilmesinin önemini göstermektedir. Cinsiyet ayrımcılığına bağlı şiddeti ve tecavüzü azaltmada en çok tercih edilen yaklaşım eğitimidir ve verilen eğitimler suç duyurularını ve ceza oranlarını artırır. Sağlık bakım vericilerinin konuyla ilgili farkındalığını artırmak ve mağdurları yönetme, mağdurlara destek ve bakım sağlama ve önleyici eylemleri uygulama becerilerini geliştirmek için eğitim ve destek programlarını içermelidir. Bu uygulamalar tecavüz oranını azaltabilir ve mağdurların daha iyi yönetilmesini sağlayabilir. Sağlık çalışanları tarafından bu faktörlerin göz önünde bulundurulması sağlık bakım giderlerini azaltabilir, toparlanmayı kolaylaştırabilir ve mağdur kadınların uzun süreli sağlık hizmetlerini kullanmasını azaltabilir.

Toplumun geleceğini oluşturan üniversite öğrencileri için de yaygın tecavüz mitleri konusunda duyarlı kılacak eğitim

programlarının uygulanması, tecavüzün neden ve nasıl gerçekleştiği konusunda eğitimlerin verilmesi üniversite öğrencileri arasında tecavüzü destekleyici tutumları azaltmada fayda sağlayacaktır.

Tecavüz mitleri kabul oranı yüksek olan öğrencilerin fikirlerini değiştirmelerini sağlayacak açık görüşmelere ve tartışmalara katılımını öğrenciler arasında tecavüz mitlerinin kabulünü azaltmada etkili olacaktır. Bunun yanı sıra daha fazla katılımcı ile ülkemiz için daha genellenebilir çalışmaların yapılması ve toplum tabanlı tecavüzü önleme amaçlı destek programlarının planlanmasının, tecavüz mitlerini azaltmada etkin rol oynayacağı düşünülmektedir.

Etik Komite Onayı: Bu çalışma için etik komite onayı, İstanbul Üniversitesi Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu'ndan alınmıştır (Tarih ve No: 08.01.2018; 2018/20-152279).

Ethics Committee Approval: Ethics committee approval was received for this study from the Istanbul University Social Sciences Research Ethics Committee (date: January 8, 2018; number: 2018/20-152279).

Bilgilendirilmiş Onam: Çalışmaya katılan öğrencilere bilgilendirme yapılarak yazılı onamları alınmıştır.

Informed Consent: Written informed consent was obtained by informing the students who participated in this study.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Çıkar Çatışması: Bu çalışmada, yazarlar arasında çıkar çatışması yoktur.

Conflict of Interest: There is no conflict of interest between the authors in this study.

Finansal Destek: Bu çalışmada, herhangi bir kurumdan finansal destek alınmamıştır.

Financial Disclosure: This work was not supported by any institution.

© **Telif Hakkı 2020** Koç Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Semahat Arsel Hemşirelik Eğitim, Uygulama ve Araştırma Merkezi (SANERC). Logos Tıp Yayıncılık tarafından yayınlanmaktadır.

© **Copyright 2020** by Koç University School of Nursing Semahat Arsel Nursing Education, Practice and Research Center (SANERC). This Journal published by Logos Medical Publishing.

KAYNAKLAR

1. World Health Organization. Guidelines for Medico-Legal Care for Victims of Sexual Violence. Geneva, Switzerland; 2003. Available from: <http://whqlibdoc.who.int/publications/2004/924154628X.pdf> (Accessed 09 May 2019)
2. National Sexual Violence Resource Center. Statistics About Sexual Violence. Pennsylvania, USA; 2016. Available from: https://www.nsvrc.org/sites/default/files/2015-01/publications_nsvrc_factsheet_media_packet_statistics-about-sexual-violence_0.pdf (Accessed 12 September 2019)
3. Rape, Abuse & Incest National Network (RAINN). Sexual Violence has Fallen by More than Half Since 1993. USA; 2016. Available from: <https://www.rainn.org/statistics/scope-problem>. (Accessed 12 September 2019)
4. Gilles C, Van Loo C, Rozenberg, S. Audit on the management of complainants of sexual assault at an emergency department. Eur J Obstet Gynecol Reprod Biol. 2010; 151(2):185-91. doi: 10.1016/j.ejogrb.2010.03.014.
5. Brown R, Mont JD, Macdonald S, Bainbridge D. A comparative analysis of victims of sexual assault with and without mental health histories: Acute and follow-up care characteristics. J Forensic Nurs. 2013;9:76-83. doi: 10.1097/JFN.0b013e31828106df.
6. Black MC, Basile KC, Breiding MJ, Smith SG, Walters ML, Merrick MT, et al. National Intimate Partner and Sexual Violence Survey (NISVS) 2010 Summary Report. Atlanta, GA: National Center for Injury Prevention and Control, Centers for Disease Control and Prevention; 2011. Available from: http://www.cdc.gov/violenceprevention/pdf/nisvs_report2010-a.pdf (Accessed 11 May 2019)

7. Türkiye İstatistik Kurumu. Kadına Yönelik Şiddet, Tecavüz ve Cinayet Meclis Araştırması. Ankara; 2013. Available from: https://tuikweb.tuik.gov.tr/basinOdasi/Tekzipler/Tekzip_11072014.pdf. (Accessed 09 May 2019)
8. Xue J, Fang G, Huang H, Cui N, Rhodes KV, Gelles R. Rape myths and the cross-cultural adaptation of the Illinois Rape Myth Acceptance Scale in China. *J Interpers Violence*. 2019;34(7):1428-60. doi: 10.1177/0886260516651315.
9. Burt MR. Cultural myths and supports for rape. *J Pers Soc Psychol*. 1980;38(2):217-30. doi: 10.1037//0022-3514.38.2.217.
10. Newins AR, Wilson LC, White SW. Rape myth acceptance and rape acknowledgment: The mediating role of sexual refusal assertiveness. *Psychiatry Res*. 2018; 263:15-21. doi: 10.1016/j.psychres.2018.02.029.
11. Jamshed N, Kamal A. Prevalence of rape myths and sexual double standards among university students in Pakistan. *J Interpers Violence*. 2019;1-15. doi: 10.1177/0886260519844282.
12. Payne DL, Lonsway K, Fitzgerald LF. Rape myth acceptance: Exploration of its structure and its measurement using the illinois rape myth acceptance scale. *J Res Pers*. 1999;33(1):27-68. doi: 10.1006/jrpe.1998.2238.
13. Çoklar I, Meşe G. Illinois Tecavüz Mitlerini Kabul Ölçeği kısa formunu Türkçeye uyarlama çalışması. *Psikoloji Çalışmaları*. 2015;34(2):53-64. Available from: <https://dergipark.org.tr/download/article-file/404898> (Accessed 12 May 2019)
14. Çelik AS, Pasinlioğlu T, Gonca TAN, Koyuncu H. Üniversite öğrencilerinin cinsiyet eşitliği tutumlarının belirlenmesi. *FN Hem Der*. 2013;21(3):181-6. Available from: <https://fnjn.org/en/determination-of-university-students-attitudes-about-gender-equality-16773> (Accessed 11 May 2019)
15. Hayes RM, Abbott RL, Cook S. It's her fault: Student acceptance of rape myths on two college campuses. *Violence Against Women*. 2016;22(13):1540-55. doi: 10.1177/1077801216630147.
16. Kamdar ZN, Kosambiya JK, Chawada BL, Verma M, Kadia A. Rape: Is it a lifestyle or behavioral problem? *Indian J Psychiatry*. 2017;59(1):77-82. doi: 10.4103/psychiatry.IndianJPsychiatry_78_16.
17. Sivagnanam G, Bairy KL, D'Souza U. Attitude towards rape: A comparative study among prospective physicians of Malaysia. *Med J Malaysia*. 2005;60(3):286-93. Available from: http://www.e-mjm.org/2005/v60n3/Attitude_Towards_Rape.pdf (Accessed 11 May 2019)
18. Walfield SM. "Men cannot be raped": Correlates of male rape myth acceptance. *J Interpers Violence*. 2018;1-27. doi: 10.1177/0886260518817777.
19. Barn R, Powers RA. Rape myth acceptance in contemporary times: A comparative study of university students in India and the United Kingdom. *J Interpers Violence*. 2018;1-22. doi: 10.1177/0886260518775750.
20. Jewkes R, Fulu E, Roselli T, Garcia-Moreno C. Prevalence of and factors associated with non-partner rape perpetration: Findings from the UN Multi-country Cross-sectional study on men and violence in Asia and the Pacific. *Lancet Glob Health*. 2013;1(4):208-18. doi: 10.1016/S2214-109X(13)70069-X.
21. Akkaş İ, Uyanık Z. Kadına yönelik şiddet. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 2016;6(1):32-42. Available from: <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/184934>
22. Çelenk S. Kadınların medyada temsili ve etik sorunlar. In: Çaplı B, Tuncel H, editors. *Televizyon Haberciliğinde Etik*. Ankara: Fersa Matbaacılık; 2010. p. 229-36. Available from: http://lbemoodle.emu.edu.tr/pluginfile.php/39390/mod_resource/content/1/Kadınların%20medyada%20temsili%20ve%20etik%20sorunlar.pdf (Accessed 11 May 2019)
23. Falb KL, Annan J, Gupta J. Achieving gender equality to reduce intimate partner violence against women. *Lancet Glob Health*. 2015;3(6):302-3. doi: 10.1016/S2214-109X(15)00006-6.
24. Li JY, Kim SH, O'Boyle J. "I believe what I see": College students' use of media, issue engagement, and perceived responsibility regarding campus sexual assault. *J Health Commun*. 2017;22(9):772-82. doi: 10.1080/10810730.2017.1355419.
25. Franiuk R, Seefeldt JL, Cepress SL, Vandello JA. Prevalence and effects of rape myths in print journalism: The Kobe Bryant case. *Violence Against Women*. 2008;14(3):297-309. doi: 10.1177/1077801207313971.
26. Kayabaşı Ş. Hasıraltı edilen cinsel şiddet. *Karadeniz Teknik Üniversitesi Hukuk Fakültesi*. 2015;1-11. Available from: <https://studylibtr.com/doc/1004973> (Accessed 13 May 2019)
27. Ünal-Reşitoğlu H. Kadınlar, mağdurluk ve suç korkusu. *Toplum ve Demokrasi*. 2017;11(24):37-56. Available from: https://www.academia.edu/35641123/Kad%C4%B1nlar_Ma%C4%9Fdurluk_ve_Su%C3%A7_Korkusu (Accessed 12 May 2019)
28. Gov.uk [internet]. Reporting Crimes and Getting Compensation. United Kingdom; 2019. Available from: <https://www.gov.uk/government/organisations/home-office> (Accessed 10 May 2019)
29. Öztoprak Y, Lux KM, Gürseli S, İpek Z, Gökçe B, Göloğlu C, et al. Çocukların sokakta oyun oynamalarına izin verilmemesi ebeveynin suç korkusu ilişkisi. 2012;1-11. Available from: <http://tip.baskent.edu.tr/kw/upload/464/dosyalar/cg/sempozium/ogrsmpzsnm13/13.S20.pdf> (Accessed 13 May 2019)